WELKE KANSEN BIEDT SURINAME VOOR LANDBOUW- KOLONISATIE DOOR BLANKEN?

DOOR

W. R. MENKMAN

„Aan de moedigen in de eenzaamheid” heeft Mevr. E. F. Verkade-Cartier van Dissel het academisch proefschrift opgedragen, door haar op 5 Februari d.j. verdedigd, ter verkrijging van den graad van doctor in de Letteren en Wijsbegeerte, aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, getiteld: *De mogelijkheid van landbouw-kolonisatie door blanken in Suriname*. H. J. Paris Amsterdam MCMXXXVII.

Die moedigen zijn blijkbaar de leden van den Nederlandschen stam die thans reeds in Suriname, in landelijke bedrijven, hun bestaan vinden en er zich in trachten te handhaven, of pogingen aanwenden om aldaar nieuwe agrarische bestaansbronnen voor blanken op te sporen. Moge deze sympathieke opdracht hun de overtuiging schenken dat het moederland met hen medeleeft!

Biedt Suriname kansen aan blanken, die zich als kolonisten blijvend in het land zouden willen vestigen, om daar, door het beoefenen van den tropischen landbouw, in hun onderhoud te voorzien en zouden zij mogen verwachten langs dezen weg zich een redelijken welstand te kunnen verwerven? Dit is de vraag welke Dr. Verkade zich gesteld moet hebben en dat zij er, noch in bevestigenden, noch in ontkennenden zin, een positief, afdoend antwoord op gevonden heeft, pleit voor haar ernst en objectiviteit bij de behandeling van haar onderwerp.

De verdienstelijkheid van haar werk is hierin gelegen, dat zij de mogelijkheden volgens wetenschappelijke methoden onderzocht heeft en haar conclusies pas getrokken heeft na zich ter plaatse van de toestanden grondig op de hoogte gesteld te hebben.

De schrijfster heeft zich blijkbaar meer geroepen gevoeld, een brandende kwestie aan alle kanten te belichten, dan te onder-

zoeken of de strijdvraag zelf wel actueel is. Zal eenmaal het blanke ras de gematigde luchtstreken moeten verlaten en is het daarom van belang zich thans reeds af te vragen hoe het zijn bestaan in de tropen zal kunnen voortzetten? Of, zou er, onder de tegenwoordige omstandigheden, door een geslaagde „blanke” kolonisatie in Suriname, eenig probleem opgelost worden, voor dit land zelf, voor Nederland, of voor beiden? Wie de eerste vraag niet als opportuun beschouwt en de tweede ontkennend beantwoordt, zal geen praktische beteekenis vermogen toe te kennen aan de kwestie welke hier te lande de laatste tien jaar weder zoo druk besproken is.

Dr. V. vertelt ons alleen, dat de voorstanders der „blanke” kolonisatie in Suriname zich voorstellen een zekere groep der moederlandsche bevolking voor economischen ondergang te behoeden, door tijdige overbrenging naar de tropen; er zijn echter ook voorstanders die, door het middel van immigratie van blanken uit zekere Nederlandsche bevolkingsklasse, Suriname willen redden.

Laten wij echter aannemen, dat de kwestie der blijvende vestiging van blanken in de tropen om de eene of andere reden onder de oogen gezien moet worden, d.w.z. die eener vrijwillige vestiging, met verbetering der welvaartskansen van de landverhuizers tot doel. De schrijfster leert ons, dat wij dan niet alleen staan voor een tropisch-hygiënisch, maar ook voor een sociaal-economisch vraagstuk. En zij geeft er zich zeer goed rekenschap van, dat er zoowel met betrekking tot het eene als tot het andere, groot verschil bestaat tusschen tropen en tropen, zoodat hetgeen elders bereikt of niet bereikt is, als voorbeeld voor Suriname slechts betrekkelijke waarde heeft.

Zóó goed heeft zij zich in de litteratuur ingewerkt, dat zij zelfs over de vestiging van blanken op het kleine Saba iets weet mede te deelen; met recht noemt zij die vestiging, wat het blanke element betreft, geen voorbeeld eener zuivere landbouwkolonisatie. Toch stelle zij zich niet voor dat ambacht en huisvlijt daar nog iets te beteekenen hebben. Toen l'abbé Raynal zijn reis beschreef (1781) kon men er nog fraaie kousen koopen (à 10 écus het paar) en onder den commandeur Cantz'laar (1818) maakte men er nog kousen en handschoenen. De katoencultuur echter, waarop de huisvlijt berustte, is verdwenen en het kantwerk, dat de Sabaan-sche vrouwen uit geïmporteerde garens vervaardigen, vindt nagenoeg geen afzet meer.

Ook aan de psychische, intellectuele, geestelijke, cultureele en moreele eischen, waaraan de blanke in de tropen in het algemeen,

dus buiten verband met landbouwkolonisatie, voldoen moet, maar niet altijd voldoet, wijdt Dr. V. beschouwingen. Inderdaad, dat de positie, welke de Europeaan doorgaans in de tropen inneemt, in het maatschappelijke leven en in zijn werkkring, niet steeds gerechtvaardigd wordt door zijn antecedenten van huis uit, kan moeilijk tegengesproken worden. Maar, daar staat tegenover, dat menig een pas in de tropen de gelegenheid krijgt te toonen wat hij is en kan, in gunstigen zin.

Voor echte Tropenkoller intusschen is, in het tegenwoordige, onwolvarende Suriname, geen kweekbodem aanwezig; de leiders der Surinaamsche groot-landbouwbedrijven heeft Mevr. V. leeren kennen als gezonde, evenwichtige mensen.

In haar historisch overzicht der kolonisatie van blanken in Suriname bespreekt de schrijfster meer uitvoerig de kleine groep der z.g. Hollandsche Boeren, in de buurt van Paramaribo gevestigd, grootendeels het onverbasterde nageslacht der landverhuizers van 1845 en enkele volgende jaren.

Zij heeft zich niet bepaald tot het trieste relaas van het verloop dezer slecht voorbereide en niet minder slecht geleide kolonisatie, de bijzonderheden waarvan in een tamelijk omvangrijke literatuur te vinden zijn. Nieuw zijn de resultaten van haar onderzoek in Nederland, in de gemeenten waaruit de emigranten afkomstig waren, resultaten welke bijdragen tot de kennis der oorzaken van de mislukking.

Van meer belang nog is dat Dr. V. met cijfers en met persoonlijke gegevens kan aantonen, dat de huwelijksvruchtbaarheid onder deze mensen tot nu toe groot gebleven is, dat ook van geestelijke degeneratie bij hen geen sprake is, dat vermenigving met gekleurden uitzondering is, dat de meeste raskenmerken behouden gebleven zijn. Deze groep kolonisten heeft tot dusver geïsoleerd geleefd, steeds handenarbeid verricht, weinig hygiëne gekend en zich sober gevoed.

De algemeene gezondheidstoestand evenwel is maar matig goed (ankylostoom en malaria hebben haar werk gedaan), de individuen hebben door de bank geen krachtig voorkomen (de voeding is vaak noch zeer doelmatig, noch volkomen toereikend) en de intellectualiteit is niet groot (buiten het boerenbedrijf brengt men het in de maatschappij niet ver).

De vestiging dicht bij de stad, waar althans een beperkte afzet verzekerd was van veeteeltproducten (van landbouw is eigenlijk nooit ernstig sprake geweest) was de eenige uitkomst voor de overlevenden van de kolonie aan de Saramacca-rivier. Niet alleen

echter dat deze laatste wijkplaats geen uitzichten voor de toekomst opent, maar het bestaan der blanke kolonisten aldaar wordt al sedert geruimen tijd bedreigd door de concurrentie van Aziaten met geringere levenseischen.

Slechts enkele Hollandsche Boeren genieten eenige welvaart, de rest leidt een poover bestaan, of is op weg af te zakken tot den levensstandaard van den Aziatischen kolonist; de mogelijkheden voor de jongeren om buiten het bedrijf iets te bereiken zijn uiterst beperkt. Voor de geheele groep zijn de vooruitzichten somber.

Na het element der Hollandsche boeren — een handjevol menschen, die in het kolonisatieproces nooit een rol van eenige betekenis gespeeld hebben — behandelt de schrijfster, zeer terecht, alle andere bevolkingselementen, met uitzondering van de Indianen, die geen kolonisten zijn en de Boschnegers, die dat op hun manier wel zijn, maar buiten beschouwing gelaten kunnen worden, wanneer het gaat om kolonisatie van blanken, die van andere groepen concurrentie te duchten kunnen hebben, of uit andere groepen werkkrachten zullen moeten recruteeren.

Is het wel verantwoord, het deel der tegenwoordige bevolking dat Nederlandsch spreekt en verstaat te schatten op ongeveer 50% van het totaal?

Wat er aangeteekend wordt aangaande verreweg de grootste groep, die der inboorlingen of Surinamers, lijkt mij nogal oppervlakkig. Men mag m.i. niet zoo maar in het algemeen spreken van de „Creoolsche bevolking”; dit contingent bestaat slechts voor een deel uit nakomelingen der geëmancipeerde plantageslaven van 1863. Hoeveel vrije negers en kleurlingen woonden er destijds reeds in de stad en hoeveel huisslaven werden er vrijgemaakt, die evenmin bij den landbouw grootgebracht waren?

Zoo gaarne had ik iets meer vernomen aangaande hen die men in engeren zin creolen noemt, de kleine landbouwers n.l. van Afrikaansche afkomst, die er ook in den slaventijd al waren en rijst verbouwden voordat de Aziatische immigranten daaraan toe waren en die thans nog bijna $\frac{3}{8}$ gedeelte vormen van den niet aan de plantages gebonden landbouwenden stand. Zij hebben zich tot dusver niet kunnen verheugen over groote belangstelling van de zijde der overheid en worden ook niet met al te „westersch „ingesteld” onderwijs verwend.

De voornaamste eigenaardigheden van Britschindische en Javaansche immigranten in Suriname, zooals Dr. V. die beschrijft, waren natuurlijk bekend. Interessant is hetgeen zij mededeelt aangaande de positie welke eerstgenoemden, die nog altijd in de

meerderheid zijn tegenover laatstgenoemden, in de Surinaamsche samenleving zijn gaan innemen, over hun belangstelling voor het onderwijs, hun trekken naar de stad, hun binnendringen in de kringen der meer ontwikkelden. Wanneer er zich voor den landbouw weder vooruitzichten mochten openen, meent de schrijfster, dan zullen velen hunner zich weder voor dit bedrijf gaan interesseeren, als een middel echter, niet om een dagloon te verdienen, maar om hun ondernemingsgeest te bevredigen. Inderdaad, toen de cacao-cultuur nog iets beteekende, hebben Britsch Indiërs, eenvoudige gewezen contractarbeiders, het daarin tot een zekeren welstand gebracht, evenals creolen trouwens.

De Javanen acht Dr. V. in het algemeen geen goede kolonisten, maar zij haalt ook wel voorbeelden aan van goed inzicht en neiging tot ordelijk werken, door hen aan den dag gelegd. Dat zij, onder bepaalde omstandigheden, ook als daglooners goed bruikbaar zijn, zou mogen afgeleid worden uit hetgeen de schrijfster mededeelt over den gang van zaken in het mechanische rijstbedrijf in Nickerie.

Wat den natuurlijken aanwas der bevolking betreft, komt schrijfster, aan de hand der in 1927 door den Heer P. H. J. Lampe verzamelde gegevens, tot een hoog opgroei-procent voor de z.g. inboorlingen, terwijl de Britsch Indiërs een stationnaire en de Javanen een sterk regressieve groep zouden vormen. Intusschen echter zijn weder bijna tien jaar verlopen en misschien ware het goed geweest nog wat recenter gegevens te publiceeren.

Mevr. V. komt, na de natuurlijke gesteldheid van Suriname (klimaat, bodem, begroeiing) bestudeerd te hebben, tot de conclusie dat er voorloopig van eenige kolonisatie in de binnenlanden geen sprake zijn kan, wat wel zeer voor de hand ligt, maar in Nederland helaas nog niet algemeen ingezien wordt. Voorshands echter is er in de meer bekende en toegankelijke kuststreek nog ruimte in overvloed.

Een tweede conclusie, evenzeer voor de hand liggend, maar evenzeer waard in ruimeren kring bekend te worden gemaakt, is deze, dat het eerste vereischte voor iedere verdere landbouwkolonisatie van Suriname is: de mogelijkheid dat de kolonisten van stonde af zich toe kunnen leggen op productie voor export. Inderdaad, iedere versterking der landbouwende bevolking is doelloos en schadelijk, zoolang aan dezen eisch niet voldaan wordt; thans reeds bestaat er een wanverhouding tusschen de hoeveelheid voedingsmiddelen voor directe consumptie, welke geproduceerd worden kan — resp. geproduceerd wordt — en die

welke op de locale markt koopers vinden kan; autarkie is voor een weinig ontwikkelde tropische volksgemeenschap ten eenen male ondenkbaar. Feitelijk levert de tegenwoordige Surinaamsche landbouw geen exportartikelen; de aloude suikercultuur en de zooveel jongere rijstcultuur bestaan bij de gratie der binnenland-sche consumptie, beide beschermd door hooge invoerrechten. En intusschen moeten tal van artikelen geïmporteerd worden, welke alleen industriegebieden in andere hemelstreken leveren kunnen, terwijl slechts een deel der waarde van hetgeen Suriname, behalve landbouwproducten, voortbrengt (voornamelijk bauxiet), tot betaling van den import strekken kan.

Zeer goed heeft Dr. V. ingezien, dat het probleem van den export van landbouwproducten lang niet uitsluitend een voortbrengingsprobleem, maar in niet mindere mate een markt- en transportprobleem is; de tijd is lang voorbij dat heel de „be-schaafde” wereld hongerde naar de vruchten der heete luchtstren-ken en kleine zeilschepen het riskante transport bewerkstelligden.

Van goed inzicht geeft de schrijfster blijk, wanneer zij wijst op het risico aan boomcultures verbonden (citrus), omdat men wel den marktprijs kent bij het begin van den aanplant, maar niet weet welke prijs gelden zal wanneer deze aanplant, na een aantal jaren, vruchten zal gaan dragen. Toch lijkt het niet zeker of zij het marktvraagstuk wel geheel doorgrond heeft.

Suriname is inderdaad nu nog „a country of samples”, zooals een vreemdeling eens opgemerkt heeft; men brengt alleen af en toe eens een monster op de markt, om te laten zien wat het land wel produceeren kan. Maar, die kleine hoeveelheid verstoort de markt niet en men betaalt er den prijs voor welke op het oog-enblik van verkoop voor soortgelijke waren geldt. Mag men echter op dien prijs rekenen voor groote hoeveelheden, wanneer Surina-me werkelijk als productiegebied voor het artikel in kwestie op zou treden? De wereldmarkt is in onzen tijd, wanneer het massa-artikelen geldt, uiterst gevoelig.

Het is daarom van groot belang dat men, bij de keuze van nieuwe cultures voor exportproductie, zich in de eerste plaats toelegt op de zoodanige welke op kleine schaal begonnen en ge-leidelijk uitgebreid kunnen worden, waarvan dus het product zich langzaam een markt veroveren kan. In dit verband zou de rijst-cultuur m.i. een betere kans hebben dan een hervatte bacove-cultuur, welke laatste direct in het groot moet exporteeren, geen afzet meer in de V.S. vinden zou en dus op afzet in Europa, in de eerste plaats in Nederland, aangewezen zou zijn; om maar te zwij-

gen van de moeilijkheid om, in concurrentie met een bestaande, zeer machtige commercieele organisatie, een andere variëteit dan de bekende Gros Michel ingang te doen vinden.

Iets dergelijks als met betrekking tot het marktprobleem, doet zich voor ten aanzien van het vervoervraagstuk. Mevr. V. heeft goed begrepen dat Suriname, wat dit laatste betreft, in een ongunstige positie verkeert (afgelegen ligging, buiten de groote scheepvaartroutes, geen voor moderne, groote schepen toegankelijke havens) en dat een exportartikel als bananen van stonde af hooge eischen stelt (afgekoelde laadruimten, groote vaartsnelheid), waaraan wellicht ook bij uitvoer van boomvruchten (citrus), of ananas, in verschen staat, voldaan zou moeten worden.

Ook echter de vrachtprijs is een speculatieve factor. Men kan van een scheepvaart-onderneming, die een bestaanden lijndienst onderhoudt, een vrachtnoteering bekomen voor de proefzendingen, zelfs wanneer die eenige verandering in de inrichting der schepen noodig maken. Maar mag die noteering als basis gelden voor een toekomstig vervoer in het groot, dat wellicht den bouw van speciaal voor het doel ingerichte schepen noodig maken zou? En vooral, hoe zou de verhouding worden tusschen uit- en thuisvracht, wanneer Suriname geregeld groote hoeveelheden producten ging uitvoeren? Dr. V. is er zich van bewust geweest, dat voor een goedkoop en veel ruimte in beslag nemend artikel naar verhouding een hooge vracht betaald zal moeten worden, maar die vracht wordt nog veel hooger wanneer zij tevens de reis in omgekeerde richting goed moet maken. Onverschillig welk exportartikel het geldt, zal men altijd op een relatief hooge vracht moeten rekenen, wanneer Suriname kwantitatief veel meer gaat uitvoeren, zonder dat dit direct samen gaat met een kwantitatief even sterke toeneming van den import; tenzij dat dicht in de buurt zich het omgekeerde voor zou doen, waarop niet gerekend worden mag.

Wat de citruscultuur betreft dient bovendien nog bedacht te worden, dat onze scheepvaart groot belang heeft bij het tegenwoordige vervoer van sinaasappelen van de Middenlandsche Zee-landen naar noordwest Europa, terwijl de kansen van het Surinaamsche product voor haar een nog onbekende factor vormen.

Het spreekt vanzelf, dat afzet- en vervoerproblemen algemeene zijn, waarmede bij iedere poging om den Surinaamschen exportlandbouw aan te moedigen rekening gehouden moet worden; evenzeer echter ligt het voor de hand dat Mevr. Verkade die problemen onder de oogen heeft gezien, in verband met landbouwkolonisatie door blanken.

De proefneming in het district Nickerie (mechanisch rijstbedrijf) staat, volgens Mevr. V., in regelrecht verband met eventuele kolonisatie door Europeanen; voor mij althans is dit nieuw, want ik had uit de behandeling in de Tweede Kamer, nu vier jaar geleden, van het voorstel tot steunverleening aan dit proefbedrijf, den indruk gekregen dat men, eenigszins vagelijk, óók aan het stichten van kleine rijstbedrijven — Europeesche en inheemsche — dacht, maar dat het algemeene vraagstuk der mechanisatie van den landbouw in Suriname op den voorgrond stond.

Het mede door Dr. V. uitvoerig behandelde rijsthoeveplan is mij dan sympathieker, omdat het er meer op berekend schijnt, bij welslagen, aan inheemschen een kans te bieden om in middenstands-landbouwbedrijven een bestaan te vinden.

Even teekent de schrijfster nog aan, dat wat thans in het naburige Britsch Guiana als grootrijstbedrijf geldt, geheel steunt op de productie van den kleinen (Britschindischen) landbouwer, die met zijn gezin zijn perceel (deel van voormalig plantageterrein) bewerkt en die geen gehuurde werkkrachten zou kunnen betalen, hoogstens een ploeg bezit en die economisch nog nagenoeg geheel in het stadium der gesloten goederenhuishouding leeft.

De bacovecultuur besprekend, deelt Mevr. V. mede dat de aanplant voor de United Fruit Co. in Suriname indertijd door de Surinaamsche Panamaziekte ten gronde gericht werd; het zal haar wel duidelijk geweest zijn evenwel, dat dit geen Surinaamsche plantenziekte was, maar een (misschien met het plantmateriaal uit Jamaica) geïmporteerde, of in ieder geval een welke zich elders reeds jaren te voren geopenbaard had in Gros Michel-aanplantingen.

Zij vermeldt niet dat een bacovecultuur, door Europeesche kolonisten beoefend, een nieuw experiment zijn zou. Op Jamaica geldt, meen ik, voor de U. F. C. de inheemsche „peasant”, met zijn 5 tot 10 acres, nog steeds als „the backbone of the industry”. Ook in het jongste Westindische bananenland, Haïti, van waar de vruchten onafgekoeld naar de V.S. vervoerd kunnen worden, moet het de „habitant” zijn die het product levert; voor 1937 verwacht men een export van 8 miljoen bossen, maar daarin schuilt misschien Amerikaansche overdrijving. In Suriname zouden indertijd 3000 H.A. anderhalf miljoen bossen per jaar hebben moeten leveren, welke beide cijfers nimmer bereikt zijn. Alleen de wekelijksche verschepingen naar de V.S. zijn gedurende eenige jaren gehandhaafd, met groot verlies voor de contractueel gebonden scheepvaartmaatschappij; dat de planters (met Aziati-

sche arbeiders werkend plantagebedrijf), resp. het gouvernement (dat de onderneming financierde), op den duur met de gemaakte prijzen goed uitgekomen zouden zijn, werd indertijd niet algemeen aangenomen.

Wat de citruscultuur aangaat, schijnt Mevr. V., terecht zou ik zeggen, te willen aanbevelen dat men rekene op vervoer in afgekoelde laadruimten. Van het groote bezwaar, zoowel met betrekking tot oogsten als ten aanzien van de verscheping, dat citrusvruchten niet het geheele jaar door geplukt en verzonden kunnen worden, geeft de schrijfster zich behoorlijk rekenschap.

Haar eindconclusie is, dat landbouw-kolonisatie door blanken in Suriname, d.w.z. in een zeker deel des lands (aangaande zeer groote uitgestrektheden valt nog niets te zeggen), slechts mogelijk zijn zou, wanneer aan een aantal voorwaarden voldaan werd, waarvan deze, dat een succes belovende exportcultuur aangevoerd zou kunnen worden, niet de minst belangrijke is. Zij gaat zoo ver, te zeggen dat, indien deze laatste voorwaarde vervuld was, de Europeesche kolonisatie reeds lang in vollen gang zijn zou.

Laatstgenoemde conclusie (bladz. 194) lijkt, in verband met de overige resultaten van Dr. V.'s onderzoek, nogal gewaagd. Alles immers wijst er op, dat de schrijfster zich geen andere „blanke” kolonisatie denken kan (terecht, zou ik zeggen), dan een kolonisatie van uitgezochte, goed onderlegde en goed voorbereide, maar vooral tamelijk kapitaalkrachtige ondernemers, die uit de gehuurde inheemsche bevolkingsgroepen werkkrachten zouden moeten kunnen recruteeren; allerm minst heeft zij dus het oog op keuterboertjes of boerenarbeiders, die in het moederland met economischen ondergang bedreigd worden. Of echter die aan alle eischen beantwoordende „kolonisten” (eigenlijk kleine plantagehouders) nog wel kolonisten genoemd zouden kunnen worden, betwijfelt zij; met recht, is men geneigd te zeggen.

Inderdaad, de geschiedenis der Britsche West Indiën heeft bewezen, dat het kapitalistische plantagebedrijf geen blanken in de tropen vermag vast te houden, te minder naarmate de resultaten gunstiger zijn. En wie niet geslaagd is, gaat eerst recht heen.

Er is wel eens op gewezen, dat in Suriname, in den Engelschen vóórtijd, evenals op de Westindische eilanden, de kolonisatie begonnen is met de vestiging van blanken, die eigenhandig den grond bebouwden. Die kleine tabaksproducenten in Britsch West Indië echter werden verdrongen door het met negerslaven werkende grootbedrijf (suikercultuur) en zij zouden een hoogst ongewenscht blijvend element in de Westindische samenleving zijn gaan

vormen, wanneer er geen uitweg voor hen bestaan had. De besten trokken naar de, in de 17e eeuw nog niet kapitalistische Noord-amerikaansche koloniën, de rest werd zeeroover, boekanier, of „logwood cutter” in Centraal-Amerika.

Tegenwoordig is er minder dan ooit plaats voor een blank proletariaat in de West en teleurgestelde kolonisten zouden ook niet meer elders een heenkomen kunnen vinden. Zij zouden zich evenmin bij de mislukking neerleggen, zooals de overlevenden van 1845 gedaan hebben, doch verlangen, naar huis teruggezonden te worden, waar zij ook gelijk in zouden hebben. Maar, menschen die iets te verliezen hebben, kleine kapitalisten, mogen in geen geval aangemoedigd worden risico's te aanvaarden. De kwestie der verantwoordelijkheid, welke toch steeds, rechtstreeks of zijdelings, op de overheid zou komen te rusten, lijkt een uiterst moeilijke.

Mevr. V. heeft zich, uit den aard der zaak, minder met de geschiedenis bezig gehouden, dan met de toekomst. Iedere kolonisatie van blanken in Suriname, zegt zij in haar slotbeschouwingen, moet thans en voor de eerstvolgende jaren, ontraden worden, een zeer wijs en uitmuntend gefundeerd advies, dat wel niet bestreden worden zal.

Een andere zaak is, of het wenschelijk is maatregelen te nemen, met de strekking de mogelijkheid te scheppen voor zoodanige kolonisatie in de toekomst. Allereerst zal het moederland het toch met zich zelf eens moeten worden over de kwestie wat het met Suriname aan wil vangen, in welke richting er gewerkt moet worden, hoe men zich het toekomstige Suriname voorstelt. Wederom als een exploitatiekolonie in ouden stijl, als een zelfstandige volksgemeenschap van gekleurden, als een kolonisatiegebied voor blanken, of als een combinatie van het een en het ander? Pas wanneer op deze fundamenteele vraag een bevredigend antwoord gevonden is, zal er sprake kunnen zijn van het „welvaartsplan”, waarom onze Tweede Kamer reeds ettelijke malen gevraagd heeft.

In Mevr. Verkade's dissertatie komen eenige germanismen en andere onzuiverheden op taalgebied voor (welk hedendaagsch geschrift is er vrij van?), maar het aantal is niet angstwekkend.

Haar promotor bleek bezwaar te hebben tegen het woord *delven* voor graven; de schrijfster heeft meer „Surinamismen” gebruikt, zooals: *koelies* voor Britschindische contractarbeiders, *Demerara* voor Britsch Guiana, *trenzen* voor slooten en bedelving voor een begrip dat, geloof ik, niet even goed met een ander

woord aangegeven zou kunnen worden. Ik voor mij mag wat lokale kleur wel, in een werk als dit. Het zou mij niet verwonderen wanneer Dr. V. ook het maleische perkara in Suriname had leeren kennen; met kappewierie echter heeft zij het negerengelsche woord voor secundair bosch niet geheel zuiver weergegeven ¹⁾).

Ten slotte een enkel woord over No. VIII van Mevr. Verkade's stellingen: „Het is niet wenschelijk in het tegenwoordige stadium „van Suriname's ontwikkeling in de functie van districts-commis-saris uitsluitend personen te benoemen, die de Indologische stu-„diën aan de Universiteit gevolgd hebben.”

In haar verdediging betoogde de promovenda, dat de eigenlijke bestuursfuncties der ambtenaren in kwestie niet zeer belangrijk zijn en dat het meer aan de ontwikkeling van het land ten goede komen zou, wanneer zij in economische aangelegenheden practisch geschoold waren.

Het lijkt mij nuttig dat er eens op gewezen is, dat Suriname aan Indische B.B.-ambtenaren voorloopig geen behoefte heeft.

Amsterdam, Februari 1937.

¹⁾ Kapoeweri (Brazil. capoeira), Enc. v. Ned. W. I.
Capoeira = o.a. passage ouvert dans un fossé, petit bois, Valdez, Portugais-Français.